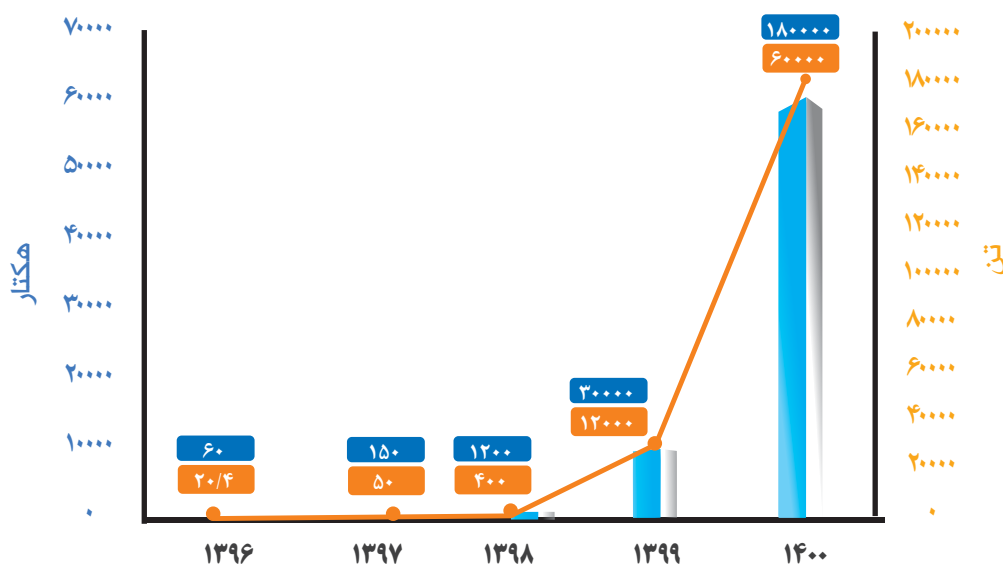

بهره‌برداری از ظرفیت نهفته در دیمزارهای کشور با استفاده از گیاهان علوفه‌ای

موسسه تحقیقات کشاورزی دیم کشور*

بیان مسئله

کوتاهی فرصت رشد گیاهان در مناطق خشک و نیمه خشک ایران به همراه وجود انواع تنش‌های زنده و غیرزنده در شرایط دیم، کشت و توسعه بسیاری از گیاهان به جز گندم و جو را در این مناطق محدود نموده است. با فرض ۸ میلیون هکتار عرصه زراعت دیم کشور و با اختصاص حداکثر ۵۰ درصد از این سطح به کشت غلات، سالانه می‌توان ۴ میلیون هکتار جهت کشت گیاهان جایگزین در یک تناوب صحیح با استفاده از ارقام مناسب حبوبات، علوفه و دانه‌های روغنی اختصاص داد که یک ظرفیت بزرگ و استثنایی است. ضرورت افزایش تولید علوفه برای تامین نیاز دامداری‌ها، اهمیت توسعه گیاهان علوفه‌ای را دوچندان نموده است. کشت و توسعه گیاهان علوفه‌ای سازگار در شرایط دیم، به منظور تامین بخشی از نیاز علوفه کشور و ایجاد الگوی کشت مناسب در دیمزارها، امکان‌پذیر است.

برنامه کشت گیاهان علوفه‌ای با استفاده از پتانسیل دیمزارها در کشور

* خشنود علیزاده، جواد لامعی، بهروز واعظی، سرحد بهرامی، الیاس نیستانی، اکبر شعبانی، صادق شهبازی، علیرضا فخرواعظی، سید محمد محمدی، امین رستمی، عبدالعلی غفاری، غلامرضا خلیل‌زاده

معرفی دستاورد

شناسایی و معرفی ارقام مناسب علوفه‌ای با استفاده از پتانسیل‌های موجود در کشور توسط موسسه تحقیقات دیم کشور منجر به دستیابی به نتایج بسیار امیدبخشی شده است. در این راستا، ۵ رقم ماشك علوفه‌ای با نام مراغه، گل‌سفید، لامعی، گلشن و طلوع با ویژگی‌های منحصر به فردی از قبیل مقاومت به سرما و یخبندان در کشت خالص یا مخلوط با غلات، به عنوان گیاهان علوفه‌ای مناسب شرایط دیم کشور معرفی شده‌اند که به طور متوسط ۳ تن عملکرد علوفه خشك تولید می‌کنند. این ارقام به همراه رقم مراغه مناسب کشت پاییزه در اقلیم معتدل سرد کشور نیز هستند که متوسط بیش از ۴ تن علوفه خشك تولید کرده‌اند. رقم طلوع جهت کشت پاییزه در اقلیم معتدل و گرم کشور معرفی شده است که متوسط ۳ تن علوفه خشك در مناطق گچساران، باشت و دهدشت داشته است. کشت مخلوط هر يك از این ۵ رقم و به خصوص ارقام با تیپ رونده (مراغه و گلشن) با غلاتی نظیر جو و تریتیكاله می‌تواند عملکرد علوفه را تا دو برابر افزایش دهد در عین حالی که با حدود ۱۱ درصد پروتئین هنوز از کیفیت علوفه لازم برای تغلیف دام، برخوردار باشد.

فرایند تجاری سازی

آزمایشات پایلوت برای این ۵ رقم در پایگاه‌های ترویجی و نوآورانه در استان‌های آذربایجان شرقی، کردستان و کرمانشاه از سه سال قبل آغاز و در سال گذشته در استان‌های اردبیل، زنجان، قزوین و همدان انجام شد. مجوز تکثیر هسته‌های بذری برای دو شرکت خصوصی صادر و دو رقم دیگر در مرحله نهایی امضای قرارداد هستند. با این دستاوردها و طی هماهنگی و تعامل نزدیک با دفتر محصولات اساسی در وزارت جهادکشاورزی، يك جهش سریع در استفاده از ظرفیت دیم‌زارها برای توسعه گیاهان علوفه‌ای، برنامه‌ریزی شده است که در گام نخست کشت ۱۰ هزار هکتار در سال زراعی ۹۹-۱۳۹۸ و ۶۰ هزار هکتار علوفه دیم برای سال ۱۴۰۰ هدفگذاری شده است.

پتانسیل اقتصادی و اثر بخشی

هدف گذاری ۶۰۰۰۰ هکتار سطح زیر کشت تا سال ۱۴۰۰ و افزایش تصاعدی در آینده

میانگین تولید حدود ۳ تن در هکتار علوفه خشك (حاوی ۱۷ درصد پروتئین) در کشت خالص و حدود ۶ تن در هکتار علوفه (با درصد پروتئین) در کشت مخلوط با غلات

تولید ۳۶۰ هزار تن علوفه با کیفیت ۱۱ درصد پروتئین تا سال ۱۴۰۰

افزایش درآمد کشاورزان: ۶۰ میلیون ریال در هکتار و رونق دامداری‌ها

ارزش افزوده ارقام علوفه دیم معادل ۶۰۰۰ میلیارد ریال در صورت توسعه کشت در ۱۰۰ هزار هکتار

اصلاح الگوی کشت محصولات، توسعه کشاورزی حفاظتی به دلیل سازگاری با کشت مستقیم و حفظ منابع آب و خاک کشور بواسطه ویژگی گیاهان لگوم در شرایط دیم